

Jongeren aan het roer tijdens Arcadia

• Broei biedt jeugd in Fryslân een podium

• Rianne Kramer

Workum | Jongeren mogen met theater, film of een andere kunstvorm volgend jaar laten zien wat hun wensen voor de toekomst van Fryslân zijn. Broei, zoals het culturele project heet, maakt deel uit van Arcadia, de provinciale cultuurmanifestatie in Fryslân van mei tot augustus 2022.

Of het nu een podcast, toneelvoorstelling, poëzie, film of een andere kunstuiting is, wie als jongere een statement wil maken moet daarvoor

bij de initiatiefnemers van podium Broei zijn. Die zetten jongeren tussen de 12 en 22 jaar aan het roer van hun zelfbedachte project. „Zij kloppen met hun idee bij ons aan, waarna wij hen aan professionals koppelen met wie ze hun plannen verder uitwerken”, zegt Tamara Schoppert, initiatiefnemer en artistiek leider van Broei. „Wij bieden ze vervolgens een podium in welke vorm dan ook.”

In eerste instantie wil Broei tien projecten realiseren, meer is mogelijk. Voor elk project is maximaal 10.000 euro beschikbaar. De uitgewerkte ideeën worden volgend jaar door de hele provincie gepresenteerd. „Liefst op de plek waar de jonge makers leven of geworteld zijn, dat is

We zijn op zoek naar hun stem. Wat vind jij belangrijk voor de toekomst van Fryslân?

waar cultuur over gaat”, aldus Schoppert. „We zijn op zoek naar hun stem. Wat vind jij belangrijk voor een goede toekomst van Fryslân? En waar moeten wij ons als volwassenen sterk voor maken om onze wereld en hoe we met elkaar omgaan een mooie toe-

komst te geven? Voor dat geluid wil Broei een podium zijn en een platform waar jonge makers en kunstprofessionals elkaar vinden.”

Podium Broei komt tot stand met steun van de Provincie Fryslân en sluit aan bij het vertrekpunt van de triënnale Arcadia: de toekomst van ‘mienskip’, landschap en erfgoed, met als thema’s onder meer duurzaamheid en biodiversiteit. Het podium wil ook zichtbaar zijn tijdens de volgende twee edities van Arcadia in 2025 en 2028.

Gistermiddag werd in Workum de aftrap voor het meerjarenproject gegeven. De jeugd van het Workumer jeugdtheater SWiT gaf alvast een voorproefje van hun plannen. Ook jonge-

ren van Tryater en Meeuw Jonge Theatermakers doen mee aan Broei. „Maar je hoeft niet een gezelschap te zijn om te kunnen aanhaken”, benadrukt Schoppert. „We zoeken juist ook individuele ideeën. Zelfs al weet je nog niet hoe je die wilt uitwerken, dan helpen wij je.”

Arcadia is de triënnale die LF2028 organiseert als vervolg op het culturele hoofdstadjaar LF2018. De eerste editie is van 7 mei tot en met 7 augustus 2022. In deze honderd dagen moet op tal van plekken in de provincie kunst en cultuur te beleven zijn. In 2025 en 2028 zijn de tweede en derde editie. Arcadia kost 7,5 miljoen euro en moet leiden tot 750.000 bezoeken.

Gedeelde passie voor de menselijke kant van dieren

Het boek was er al, nu is er ook de expositie *Een dier is ook maar een mens*.

Kunstenares Janine van Zeeland en dichter Eppie Dam delen in dit gezamenlijke project hun fascinatie voor de menselijkheid van dieren.

• Rianne Kramer

Kollumerpomp | Een schape dat achterom kijkt, een reiger die langs een koe schrijdt of de eigenwijze blik van een zwaan. Het zijn momenten die Janine van Zeeland fascineren. Ze legt ze vast in olieverf, sinds ze zestien jaar geleden haar baan als docent beeldende kunst in Deventer opzegde en in de weilanden van Kollumerpomp neerstreek.

„Ik koos voor het meest voor de hand liggende: de dieren die ik vanuit mijn huis zag. Hun schoonheid ontroerde me.” Een focus op houding en het gebruik van opvallende kleuren kenmerken haar schilderijen. „Een roze kraai of een groen schaap? Mensen schrikken er wel eens van, maar voor mij zijn ze vanzelfsprekend.”

Dichter Eppie Dam werd geraakt door deze kleurkeuze, maar ook door de manier waarop ze de dieren portretteert. „Er is altijd iets bij Janine’s werk dat wringt, tegensprekt of vragen oproept. Je bent met haar dieren zomaar niet klaar, alsof het mensen zijn. En dat zijn ze natuurlijk: als je ziet hoe ze samenvallen met hun wereld, waar ze nooit meer zonder kunnen, maar net zo hard uit verlost willen worden.”

Dam’s jeugd

„Onzekerheid, trefzekerheid, onwetendheid en afhankelijkheid van impulsen; dieren zijn net mensen”, vult Van Zeeland aan. De twee leerden elkaar in 2018 kennen. Niet alleen bleken ze hun fascinatie voor dieren en voor de dierenverhalen van Anton Koolhaas te delen, ook in de omgeving van Kollumerpomp, waar de kunstenares woont en schildert, bracht Dam zijn jeugd door. „Janine schildert wat ik in mijn jeugd zag.”

Een samenwerking was geboren. Dit voorjaar leverde het tweetal een boek af met 42 schilderijen van Van Zeeland en 42 Nederlandstalige gedichten die Dam hierbij schreef. De

dichter kruipt in de huid van de dieren; hij schrijft vanuit hun perspectief.

Levenscyclus

Wat Van Zeeland treft is de levenscyclus die hij in de schilderijen aanbracht; van de kwetsbare, pasgeboren lammetjes tot de dode woerd. „Van de geboorte tot de dood en al het geworstel daartussen. Wat Eppie existentiële eenzaamheid noemt.”

Zelfs met de lengte van zijn gedichten - steeds vier vierregelige strofen - raakt Dam aan het leven. „Dezelfde vaste cadans van dag en nacht, weken en maanden.”

Schreef Dam al eerder poëzie bij schilderijen, bij onder anderen die van Henk Pietersma, voor Van Zeeland was deze samenwerking nieuw.

Eppie Dam koos voor een levenscyclus. Van de geboorte tot de dood en al het geworstel daartussen

Ze werd verrast door het resultaat. „Ik voel veel herkenning. Eppie begrijpt precies waarnaar ik kijk als schilder. In dat opzicht zijn we echt zielsverwanten.”

Religieuze lading

Dam verraste haar ook in ander opzicht. Onder meer door de religieuze lading die hij soms aan haar schilderijen geeft, bijvoorbeeld in de gedichten *Jakobs ladder* en *Verzoener*. „Als dichter neem je je eigen verleden en achtergrond mee. Het zijn letterlijk ‘mijn’ dieren, zoals ik ze om me heen zag in mijn jeugd, en nog wel op dezelfde plek. In ruimere zin brengen ze woorden en betekenissen naar boven die verbonden zijn met mijn christelijke opvoeding.”

„Ik kan niet aan een schaap of een slachtlam denken zonder er een verwijzing in te zien naar de mens. Janine heeft ze rauw en intens geschilderd, conform de werkelijkheid. Gelukkig zijn er ook lieve schaapjes, zo-

als in het schilderij *Mei* (waarbij Dam het gedicht *Jakobs ladder* schreef, red.), al voelen ze wel degelijk verantwoordelijkheid voor de wereld. Ze herinneren zich Jacobs droom in de woestijn, van die ladder naar de sterren, en vinden dat de verbinding tussen hemel en aarde nu weleens tot stand mag komen.”

De Schierstins toont vanaf dit weekend ruim twintig schilderijen en gedichten uit het boek. Uit de expositie blijkt dat Van Zeeland dieren vaak op de rug afbeeldt. Deze posities inspireerden Dam. „Voor mij als dichter zijn ze winst. Met de rug naar me toe kan ik hun gedachten invullen. Janine haar schilderijen vertellen een verhaal dat ook mijn verhaal is. En ik denk, ieders verhaal.”

• De expositie *Een dier is ook maar een mens* opent vandaag in De Schierstins in Feanwâlden en is daar tot en met 15 augustus te zien

Eppie Dam en Janine van Zeeland bij het schilderij *Mei* dat Van Zeeland maakte. Dam schreef er het gedicht *Jakobs ladder* bij. Foto: Marchje Andringa

Jakobs ladder

je moet dat van die ladder weten beschreven in de oude schrift toen nachten nog eens heilig bleken met witte serafs in de lift

wij kunnen jacobs droom wel dromen zijn moede hoofd lag op een steen toen hij ze op en neer zag stromen ze daalden af en stegen heen

nu moet het maar van schapen komen zolang ze niet zijn kwijtgeraakt wij hebben vast hun kleed genomen en wit als wol de wei gemaakt

in mei zijn wij de jacobs ladder voor wie er lang genoeg naar kijkt een stralend groene wolkenkrabber die bijna tot de hemel reikt

Eppie Dam